

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**
Юридичний інститут
Кафедра політичних технологій

БИЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра філософських та політичних наук

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»**
Кафедра політичних наук і права

**ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАФТИ І ГАЗУ**
Інститут гуманітарної підготовки та державного управління
Кафедра публічного управління та адміністрування

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра державного будівництва та місцевого самоврядування

ПОЛІТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
V ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
22 лютого 2024 р.
Полтава**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Фінансується Європейським Союзом. Проте висловлені погляди та думки належать лише авторам(ів) і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу чи Виконавчого агентства з питань освіти, аудіовізуальних засобів і культури (ЕАСЕА). Ні Європейський Союз, ні ЕАСЕА не можуть нести за них відповідальність

ТРАНСФОРМАЦІЯ АРХІТЕКТУРИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ НА ТЛІ ВІЙСЬКОВИХ ПЕРЕВОРОТІВ У ЗАХІДНІЙ АФРИЦІ	
Запорізька Ірина	163
ЗАХОДИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ – ЧЛЕНА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	
Любарець Дмитро	167
ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ	
Мацука Вікторія	170
МІЖНАРОДНА БЕЗПЕКА ЯК ГАРАНТ СВІТОВОГО РОЗВИТКУ	
Мельник Юлія	174
ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ КРИЗЬ ПРИЗМУ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ	
Оверко Родіон	176
ГАСТРОДИПЛОМАТІЯ ЯК СКЛАДОВА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВ У СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ	
Пасічник Наталія	179
ГІБРИДНІ ВІЙНИ: БАГАТОГРАННІСТЬ ЦІЛЕЙ ТА МЕТОДІВ СУЧАСНОГО КОНФЛІКТУ	
Проноза Інна	
Стецюк Олександр	185
МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА ФЕДЕРАТИВНОЇ РЕСПУБЛІКИ НІМЕЧЧИНИ У СУЧАСНОМУ ЄВРОПЕЙСЬКОМУ КОНТЕКСТІ	
Семенов Геннадій	188
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ ПОСТУП ГРУЗІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	
Сізокрилов Михайло	192
МИР ЯК СТАН СПІВІСНУВАННЯ ДЕРЖАВ ПОЗА КОНФЛІКТОМ КОЛЕКТИВНИХ ІДЕНТИЧНОСТЕЙ	
Тараненко Ірина	195
ПОЛІТИКА УМИРОТВОРЕННЯ В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ	
Харламов Михайло	
Чиркіна-Харламова Марина	198
МІЖНАРОДНО-ПОЛІТИЧНИЙ ДОСВІД І ТЕХНОЛОГІЇ ПОЛІТИЧНОГО ЛОБІЗМУ В ПРАКТИЧНІЙ ДИПЛОМАТІЇ ХХІ СТОЛІТТЯ: ЗОВНІШНЬО- ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ ТА ІМІДЖЕВИЙ ДИСКУРСИ	
Ціватий В'ячеслав	200
МУСУЛЬМАНСЬКА СПІЛЬНОТА У ФРАНЦІЇ: ІНТЕГРАЦІЯ ТА АДАПТАЦІЯ	
Чайка Валерія	204
СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ	
Черниченко Діана	207

Джерела та література

1. Регіональні підсистеми міжнародних відносин: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / відп. ред. проф. О. П. Іваницька. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2018. 444 с.
2. Дзьобань О. П. Проблеми захисту національних інтересів України у сфері державної безпеки в умовах геополітичних трансформацій ХХІ століття : монографія / О. П. Дзьобань, В. Я. Настюк, В. В. Белєвцева. Харків : Право, 2013. 295 с.
3. Храбан І. А. Система європейської безпеки і напрями воєнно-політичної інтеграції України до її структур: монографія. Київ : Варта, 2005.

ГАСТРОДИПЛОМАТІЯ ЯК СКЛАДОВА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВ В СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

Пасічник Наталія,

кандидат історичних наук, доцент,

доцент кафедри філософських та політичних наук

Білоцерківського національного аграрного університету,

м. Біла Церква, Україна

nata_pasichnyk@ukr.net

<https://orcid.org/0009-0007-1694-9906>

Гастродипломатія є порівняно новим трендом у сучасних міжнародних відносинах, що передбачає використання їжі та гастрономії для сприяння діалогу, культурній взаємодії та зміцненню дипломатичних зв'язків між країнами. На початку ХХІ ст. процеси глобалізації та демократизації міжнародних відносин призвели до значного розширення напрямів та форм дипломатії, заснованих на використанні можливостей культури, науки, спорту тощо. Універсальна привабливість їжі, її здатність долати мовні та культурні бар'єри, сприяли появі відносно нового різновиду дипломатії, який дослідники визначають як «кулінарна дипломатія» або «гастродипломатія». Хоча використання їжі у дипломатичній практиці сягає ще часів античності, поява концепцій гастродипломатії і цілеспрямоване використання їх у зовнішній політиці є надбанням сучасності.

Вперше термін «гастродипломатія» (gastrodiplomacy) використало видання «The Economist» у 2002 р. у статті про програму уряду Таїланду «Global Thai», метою якої було сприяння туризму та поглиблення відносин з іншими країнами [13]. Поряд з «гастродипломатією» широко використовується термін «кулінарна дипломатія». І серед науковців немає однаковості щодо цих понять: одні вважають їх синонімічними, інші – розмежують їх. Одне із перших визначень терміну «кулінарна дипломатія» дав американський фахівець у сфері міжнародних відносин С. Чаплл-Сокол як «використання їжі та кухні як інструменту для створення міжкультурного взаєморозуміння в надії на покращення взаємодії та співпраці» [6, р. 162]. Дослідник виділив два види кулінарної дипломатії – приватну та громадську. Якщо перша використовується за зачиненими дверима серед обмеженого кола державних осіб та дипломатів, то інша – як інструмент публічної дипломатії. С. Чаплл-Сокол запропонував нову концепцію кулінарної дипломатії, яка ґрунтується на трьох стовпах. Перший напрямок (стовп), який він називає кулінарною дипломатією першого рівня, передбачає офіційну взаємодію між урядовцями, як за зачиненими дверима, так і публічно, до неї відносяться різні види дипломатичних прийомів (наприклад, робочі обіди, державні вечери, розважальні заходи для послів тощо). Другий стовп кулінарної дипломатії, який він називає гастродипломатією, передбачає взаємодію між урядом та іноземною громадськістю і є складовою публічної дипломатії, метою якої є сприяння торгівлі та туризму, заохочення культурного обміну. Третій стовп передбачає взаємодію між громадськістю різних країн. Дослідник називає її громадянською кулінарною дипломатією. Вона включає будь-який проєкт чи ідею, які здебільшого залучають недержавних акторів без очевидної мети сприяння зовнішнім відносинам країни (наприклад, «конфліктні кафе» («conflict safe»). Разом з тим, С. Чаплл-Сокол зазначає, що є чимало проєктів, які виходять за межі вказаних «стовпів» або розташовуються між ними, тому в подальшому запропонована ним структура кулінарної дипломатії може зазнати змін [7].

Американські дослідники Мері Джо А. Фам та Б. Рудді визначають гастродипломатію як складову культурної дипломатії країни та підкреслюють її потенціал підвищувати впізнаваність національного бренду, сприяти розвитку торгівлі, покращувати взаємодію між країнами.[9, р. 56; 11, р. 29]

Колишній ізраїльський дипломат П. Роковер розрізняє кулінарну та гастродипломатію. На його думку, кулінарна дипломатія використовується лише як інструмент дипломатичного протоколу для посилення формальної дипломатії під час офіційних дипломатичних заходів й спрямована на розширення двосторонніх зв'язків. Натомість гастродипломатія має на меті посилити «істинний бренд» країни через культурну дипломатію, що сприяє обізнаності та розумінню національної кулінарної культури широкими верствами іноземної громадськості. [10, р. 14]

Українська наукова думка не проводить чіткого розмежування між кулінарною та гастрономічною дипломатією, зазвичай розглядаючи їх комплексно, як різновиди одного феномену. Так, Н. Яковенко говорить про «кулінарно-гастрономічну дипломатію», яку розглядає як один з інструментів м'якої сили, що сприяє поліпшенню ставлення до держави, популяризує її імідж та традиції на міжнародній арені, заохочує до спілкування [4, с. 29]. О. Плюта також не розмежовує ці поняття – гастрономічну, культурно-гастрономічну та кулінарну дипломатію, вживаючи їх як синоніми та визначаючи як знаряддя «м'якого» впливу сучасної зовнішньої політики, дипломатії та економіки [2, с. 156]. На думку Л. Матлай, кулінарна дипломатія визначає використання національної кухні у контексті міжурядових, міжнаціональних та міжцивілізаційних відносин з метою передачі невербальних повідомлень та розбудови взаємовигідної співпраці, консенсусного вирішення проблемних питань.[1, с. 56] Н. Романюк розглядає гастродипломатію як підвид кулінарної дипломатії, які водночас мають спільну мету – сприяти налагодженню зв'язків між державами, активізації взаємодії між громадськістю різних країн і розбудові м'якої сили нації. [3, с. 42] Думка українських дослідників цієї проблематики (Л. Матлай, Н. Романюк, І. Шевель, Н. Яковенко та ін.), які розглядають

кулінарну (гастрономічну) дипломатію комплексно, вважаючи ці поняття різновидами одного і того ж феномену, є цілком слушною, адже вони загалом означають використання національної кухні та страв у міждержавних та міжнаціональних відносинах.

Сьогодні дедалі більше країн світу активно використовують гастродипломатію у зовнішній політиці й докладають серйозних зусиль для просування своїх кулінарних традицій у світі. Кілька держав, зокрема Мексика, Італія, Франція, Японія, вже мають світову репутацію країн з унікальною кулінарною культурою. Відносно новим явищем є проведення специфічних брендингових кампаній через кулінарію та їжу для створення іміджу держави, особливо для невеликих країн. Після того, як Таїланд у 2002 р. запустив проєкт «Global Thai», кілька інших азійських країн долучилися до «гастродипломатії» і започаткували власну унікальну дипломатію з використанням національних страв. Південна Корея намагається проводити «дипломатію кімчі», яка знайомить міжнародну спільноту з цією корейською стравою, а Тайвань – «дипломатію дим сум», за допомогою якої Тайвань намагається відрізнити себе від більш впливового та потужного сусіда, Китаю. Малайзія також приєдналася до цієї тенденції інтегрувати культурні та кулінарні цінності в дипломатичні зусилля, ініціювавши проєкт «Малайзійська кухня для світу», який демонструє мультикультурні аспекти держави, зосереджуючись на унікальності перанаканської кухні, що є поєднанням китайської, малайської та індонезійської кухонь [8, с. 328–330]. Не лише невеликі країни використовують власну унікальну кухню для національного брендингу, а й такі потужні держави, як США, також ініціюють проєкти у сфері гастродипломатії для зміцнення двосторонніх відносин. У вересні 2011 р. було офіційно призначено першого американського амбасадора з кулінарної дипломатії – Хосе Андреса, у 2012 р. – започатковано програму Дипломатичне кулінарне партнерство. У 2023 р. США перезапустили програму Дипломатичного кулінарного партнерства, що передбачало створення корпусу з понад 80 впливових шеф-кухарів та кулінарних професіоналів США, які братимуть участь у програмах та заходах від імені

Державного департаменту в США та за кордоном з метою сприяння міжкультурному обміну.[12] Значення використання гастрономії у міждержавних відносинах підкреслюється і на рівні ЮНЕСКО, до списку нематеріальної спадщини якої потрапили низка національних кухонь та кулінарних традицій (французька, мексиканська та японська кухні, середземноморська дієта, мистецтво неаполітанських піцайоло, арабська кава, виробництво вина в кеврі у Грузії, пряничне ремесло північної Хорватії, корейська кімчі, лаваш, плов, кешкек та ін.), а у 2022 р. – культура приготування українського борщу.

Отже, гастродипломатія є цікавим та інноваційним підходом до міжнародних відносин, який все активніше використовується в інформаційно-просвітницькій діяльності країн з метою сприяння позитивному іміджу держави у світі. Органічно інтегрована у зовнішньополітичні стратегії, гастродипломатія може стати потужним інструментом зміцнення міжнародних відносин. Оскільки національна кухня, національні страви є засобами культурного обміну та взаєморозуміння, вони мають потенціал для зміцнення зв'язків між націями, міжнародної співпраці та взаєморозуміння.

Джерела та література

1. Матлай Л. Кулінарна дипломатія як різновид публічної дипломатії: нові підходи та концепції. *Humanitarian vision*. 2015. Vol. 1, Num. 2. С. 55–60.
2. Плюта О. П. Гастрономічна дипломатія як актуальний напрям сучасної культурної політики. *Культура і сучасність*. 2017. № 2. С. 154–159.
3. Романюк Н. Кулінарна дипломатія як інструмент міжнародної взаємодії. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2022. № 1 (12). С. 30–44.
4. Яковенко Н. Гастрономічна дипломатія у міжнародних відносинах. *Зовнішні справи*. 2020. № 11-12. С. 29–37.
5. Browse the Lists of Intangible Cultural Heritage and the Register of good safeguarding practices / UNESCO. Intangible Cultural Heritage. URL : <https://ich.unesco.org/en/lists> (Last accessed: 03.02.2024)

6. Chapple-Sokol Sam. Culinary Diplomacy: Breaking Bread to Win Hearts and Minds. *The Hague Journal of Diplomacy*. 2013. № 8. P. 161–183.
7. Chapple Sokol Sam. A New Structure for Culinary Diplomacy / Culinary Diplomacy. The nexus between food, culture, and international relations. 28Aug 2016. URL : <http://surl.li/rklzl> (Last accessed: 24.01.2024)
8. Nirwandy N., Awang A.A. Conceptualizing public diplomacy social convention culinary: Engaging gastro diplomacy warfare for economic branding. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2014. № 130. P. 325–332.
9. On gastrodiploamacy campaigns. An interview with U.S. foreign service officer Mary Jo Pham. *Public Diplomacy Magazine*. 2014. Issue 11. P. 56–57.
10. Rockower Paul. The state of gastrodiploamacy. *Public Diplomacy Magazine*. 2014. Issue 11. P. 13–17.
11. Ruddy B. Hearts, minds, and stomachs: gastrodiploamacy and the potential of national cuisine in changing public perceptions of national image. *Public Diplomacy Magazine*. 2014. Issue 11. P. 29–32.
12. Secretary Blinken to Deliver Remarks at the Diplomatic Culinary Partnership Reception. Notice to the Press. *U.S. Department of State* : website. URL : <https://www.state.gov/secretary-blinken-to-deliver-remarks-at-the-diplomatic-culinary-partnership-reception/> (Last accessed: 18.11.2023).
13. Thailand's gastro-diploamacy. *The Economist*. Feb 21st 2002. URL : <https://www.economist.com/asia/2002/02/21/thailands-gastro-diploamacy> (Last accessed: 23.01.2024).